

HAMSUN - NYTT

Hamsun-Selskapets informasjonsblad

Nr. 3 og 4/2008, desember 2008, 20. årgang

Hamsun-jubileumsforberedelsene er på gang i hele landet. Logoen for Hamsun-markeringene i 2009 er utviklet av kommunikasjonsbyrået Gazette på oppdrag fra prosjektforum Hamsun 2009.

Hamsun-Nytt blir utgitt av Kompetansesenteret ved Knut Hamsun videregående skole, Hamarøy

Redaktøren har ordet

Hamsun-jubileet i kommende år skal "bidra til at den litterære arven etter Knut Hamsun blir tatt vare på, synliggjort og brukt aktivt. Markeringen skal ha som mål å inspirere for fremtiden mer enn å være tilbake-skuende," sa statsråd Trond Giske i et Stortingsmøte den 14. mai 2007.

En kilde for inspirasjon har Hamsun alltid vært, og han er det fremdeles i høyeste grad. Fremtiden har i så måte for lengst begynt, helt uten jubileum. "Si hva du vil om Hamsun, men han klarer selv etter sin død å få folk til å komme sammen og grunnlegge selskaper i hans navn. Det er mer enn de fleste nålevende forfattere klarer," skriver Knut Nærum i *Dagbladet* (20.09.08).

Hamsun trenger ikke noe jubileum, det er vi som vil ha det. Vi har behov for å diskutere Hamsun, for å dele gleden over hans kunst, og også for å diskutere vårt eget forhold til hans politiske feilvurderinger.

Forlegger Anders Heger identifiserte nylig i et foredrag på Litteraturhuset tre måter for å feie ubehaget med Hamsun under teppet:

- Den ene er å glemme, og si at nå er det tid for forsoning, for å legge problemet bak oss. Det er å vise historien manglende respekt.
- En annen metode er å gjøre Hamsun dum ved å hevde at han hadde varig svekkede sjelsevner. Det er å vise Hamsun manglende respekt.
- Den tredje metoden er å redusere den politiske nazismen Hamsun sto

for til en slags naturmystikk. Det er en relativisering av historien og absurd, sier Heger.

Som tysker har jeg nok prøvd alle mulige metoder i løpet av mitt liv for å unngå historiens tyngdekraft. Konklusjonen ble at det verken lar seg gjøre eller er ønskelig, og at det ligger et ansvar her overfor etterfølgende generasjoner som jeg ikke kan og vil unnvike. Samtidig har jeg, som de fleste Hamsun-lesere, bestandig lyst til å snakke om de store leseopplevelser som bøkene har gitt meg. Og her ligger det helt åpenbart et like så stort litteraturhistorisk ansvar overfor den oppvoksende digitale generasjonen. Noen av dens representanter presterte å skrive følgende melding i *Adresseavisen* den 15.11.08:

"I tillegg til oljen, a-ha og tørrfiske kan Norge skryte av Henrik Ibsen når vi briefer med eksportartikler. Men Knut Hamsun er ikke noen smågutt i internasjonal sammenheng han heller. Hvem er størst av de to herrer som skrev om livsløgn og hunger? Let's google! Knut Hamsun: 3.990.000 treff. Henrik Ibsen: 2.290.000 treff. Vinner: Knut Hamsun."

Brave New World. Vi kommer til å ha store oppgaver i jubileumsåret.

God jul!

Elke Kriehn

Redaktør Hamsun-Nytt

Kompetansesenter v/ Knut Hamsun
vgs/Joarkkaskåvllå

Knut Listerud, prosjektkoordinator ved Nasjonalbiblioteket, med en oversikt:

Hamsun-jubileet 2009

Knut Listerud

På oppdrag fra Kultur- og kirkedepartementet har Nasjonalbiblioteket det koordinerende ansvaret for de nasjonale jubileumsmarkeringene i forbindelse med 150-årsjubileet for Knut Hamsuns fødsel. Nasjonalbiblioteket har opprettet prosjektet Hamsun 2009 og herunder et rådgivende prosjektforum bestående av blant annet representanter fra de tre Hamsun-kommunene og Hamsunselskapet.

Fire steder, fire verk

I tillegg til det koordinerende ansvaret for jubileet generelt vil Hamsun 2009 ta ansvaret for fire

store nasjonale markeringer i tidsrommet februar–september 2009. Arrangementene blir lagt til Hamsun-kommunene Lom, Hamarøy og Grimstad i tillegg til Oslo. Tema-messig er arrangementene knyttet til hvert sitt Hamsun-verk, valgt av prosjektforumet til Hamsun 2009. På engasjement fra Nasjonalbiblioteket har Riksteateret ved regissør Catrine Telle påtatt seg det kunstneriske ansvaret for utformingen av de fire nasjonale jubileumsmarkeringene. På denne måten vil Nasjonalbiblioteket sikre en kunstnerisk profesjonell produksjon og et overordnet dramaturgisk perspektiv på de nasjonale jubileumssatsingene.

Åpningsarrangementet vil foregå i hovedstaden på forfatterens dødsdag **19. februar**. Hamsuns gjennombruddsroman *Sult* (1890), som henter sin handling fra datidens Kristiania, danner rammen for arrangementet.

Markens grøde (1917) er romanen Lom kommune har valgt som bakgrunn for arrangementet på Knut Hamsuns fødested i Gudbrandsdalen **1. august**.

På selve 150-årsdagen **4. august** åpner Hamsunsenteret på Hamarøy i Nordland, stedet der Knut Hamsun vokste opp og også bodde i en periode som voksen. Det nasjonale jubileumsarrangementet på Hamarøy blir dermed lagt til denne dagen, og det er nordlandsromanen *Landstrykere* (1927) som utgjør bak-teppet.

Den siste av de fire nasjonale Hamsun-markeringene er lagt til Grimstad **18. september**, og tar

utgangspunkt i *På gjengrodde stier* (1949), som ble skrevet bl.a. på Nørholm, Knut og Marie Hamsuns hjem utenfor Grimstad. Feiringen i Grimstad vil ha et spesielt fokus på barn og unge og på kunstnere inspirert av Hamsun.

Internasjonalt

Hamsun har et bredt nedslagsfelt også i utlandet. Allerede nå vet vi at Hamsun vil bli feiret og markert på mange steder utenfor Norge i anledning 150-årsjubileet. Utenriksdepartementet har ansvaret for det internasjonale kultursamarbeidet og Norges profilering i utlandet og vil gjennom flere prosjekter bidra til å profilere Hamsun internasjonalt i 2009. I dette arbeidet er det viktig å synliggjøre Hamsuns diktergjerning samt å bidra til ny og øke eksisterende Hamsun-interesse i flere deler av verden og i ulike kulturelle sammenhenger. Hensikten er også å profilere det moderne Norge som henter frem og fornyer en viktig del av sin kulturarv. *(Tekst: K. Listerud)*

JUBILEUMS-NYTT

Kinesisk media-team: Torunn Kjøk, leder av Hamsunlaget i Lom, kan annonsere spennende gjester til jubileet: "Kinesisk TV og aviser kjem til Norge i samband med Hamsunjubileet. Planen er å lage ein serie for kinesisk TV etter same lest som for Grieg-jubileet i fjor. Teamet vil besøke alle Hamsun-kommunane i løpet av 2009. For eit par veker

sidan vart vi kontakta av ein tidlegare kollega som bur i Beijing, og vi vil hjelpe til med å legge til rette for at teamet skal få møte representantar frå dei ulike avdelingane av Hamsun-Selskapet."

**Jubileumsåret 2009 har
fått sin egen nettside:
www.hamsun.no**

I Georgia og Aserbajdsjan forberedes også markeringen av at det er 110 år siden Hamsun foretok sin berømte reise gjennom Russland til Kaukasus. Hamsuns reise gjennom Russland til Georgia og Aserbajdsjan resulterte i boken "I Æventyrland. Opplevet og drømt i Kaukasien", som utkom første gang i 1903 (*nrk.no*, 14.04.08). I Georgia er det opprettet et eget Kaukasus-prosjekt som forbereder markeringen. Både i Georgia og Aserbajdsjan planlegges det litterære møter, konferanser, seminarer, filmvisning og utstillinger i anledning 150-årsjubileet, og for å markere at det er 110 år siden reisen, forteller prosjektkoordinator Knut Listerud.

I Kina er man er i ferd med å oversette Hamsuns «Mysterier» for utgivelse i jubileumsåret.

I Tsjekkia skal «Landstrykere», en av bøkene i trilogien om jordomseileren August, oversettes.

Nederland forbereder utgivelse av «Pan».

I Storbritannia vil forlaget Norvik Press gi ut boken "Hamsun's reception abroad", som tar for seg måten Hamsun er blitt mottatt på i flere land, blant dem Spania, USA, Storbritannia, Romania, Frankrike, Italia og Island.

I Buenos Aires og Kairo forberedes filmvisning og bokmesser.

Det er også kommet forespørsler fra Uruguay og Latvia. Mer enn 20 land, inkludert USA, Frankrike, Italia, Tyskland, Østerrike, Romania og Nederland samt de nordiske landene, har meldt sin interesse, forteller Knut Listerud.

Jubileumsår på Hamarøy med Victoria-musikal, teater og nordlandsbåter: Amatørteaterlagene i Steigen og Hamarøy samarbeider om å sette opp en musikal i jubileumsåret 2009 basert på Knut Hamsuns roman *Victoria*.

Lærer og forfatter Bjørn Stemland (l.v.) og musiker Lech Zarnowski fra Steigen har skrevet en musikal etter Hamsuns *Victoria*.

Kompetansesenteret ved Knut Hamsun videregående skole har finansiert manus (Bjørn Stemland) og musikk (Lech Zarnowski). Geir Magne Pedersen fra Steigen skal være instruktør for forestillingen. Skuespillere og sangere fra hele Nord-Salten kommer til å delta.

Etter nyttår begynner *Jo Strømgren Kompaniet* å jobbe med en dukketeaterforestilling om Knut Hamsun, *The Writer*. Premieren blir på åpningen av Hamsun-senteret på Hamarøy i august 2008.

Jo Strømgren

Trønderen Strømgren (født 1970) hadde fra 1996 et treårig engasjement om danser og koreograf ved *Carte Blanche* i Bergen. Han startet sitt eget kompani i 1998, og debuterte med *A dance tribute to the Art of Football*. De har gjestet over 45 land, blant annet i Sør-Amerika, USA og Afrika.

Også Hålogaland Teater skal gjeste Hamarøy med et stykke basert på Hamsun. Saltenkommunene bidrar blant annet med en seilas med nordlandsbåter fra Kjerringøy via Steigen til Hamarøy som skal

ankomme Hamarøy den 4. august. Avgangen (2. august) og ankomsten til seilassen skal markeres med en korkonsert med et for anledningen sammensatt mannskor. På programmet står bl.a. *Nordlandskantaten* av Fridthjov Anderssen med tekst av Knut Hamsun.

"Hamsunsenteret, teikna av Steven Holl, opnar på Presteid i Hamarøy i August neste år. Dette kan kanskje også være ei passende tid for ei Hamsun-statue i Bergen?"

Forfatter Olav Kristiseter, Bergens tidende 22.07.2008

Jubileumsår på Kjerringøy og i Bodø: Kjerringøy Markedsråd er innvilget inntil 425.000 kroner i støtte for å markere Hamsun-jubileet i 2009 på Kjerringøy og i Bodø. Hamsun-jubileet skal markeres i hele Salten-regionen til sommeren, og målet er å tiltrekke flere turister/tilreisende til Bodø og Salten under jubileet.

Jubileumsår i Oslo med teater og litteratur-uke: I Oslo planlegges det en urpremiere på Hamsuns noveller, "Hamsuns gate" i Yngve Sundvors regi. Premieren den 5. februar er allerede utsolgt. Sundvor,

vinner av Hedda-prisen i 1999 for sin iscenesettelse av *Sult*, har valgt denne tittelen som et innlegg i debatten om hvorvidt det burde etableres en Hamsuns Gate i Oslo.

Et knippe noveller klippes sammen til et dramatisk forløp. Novellen *En ærkeskielm* er tittelen på den av novellene som danner rammefortellingen. Som åpningsarrangement den 19. februar arrangeres det en vandring rundt i Oslos gater i fotsporene til den navnløse hovedpersonen i romanen. Ved steder som er nevnt i romanen, vil det bli opplesningen fra romanen, og det vil bli servert suppe til publikum. Christian Schlüter, leder av Hamsun-Selskapet i Oslo, bekrefter følgende: "Det blir "Hamsun-uke" på litteraturhuset i uke 17, 20.-26. april. Innholdet er enda ikke klart, men vi har gjort en sikker avtale med forfatter Karl Ove Knausgård. Resten er under utarbeidelse. Byvandringen i Sult-heltens fotspor blir trolig søndag den 26/4. Når det gjelder oppsetning av "Paa Turne" er dette også under utarbeidelse."

Jubileumsforberedelser i Grimstad: I Grimstad planlegger Agder Teater en forestilling i fjæreheia med utgangspunkt i *Paa gjengrodde Stier*. Etter hvert skal også et Hamsun-museum på plass i lokalene der saken mot Hamsun i landsvikeroppgjøret ble holdt. "I Grimstad skal det rettes spesiell fokus på Hamsun som kontroversiell person," sier nasjonalbibliotekar Vigdis Moe Skarstein (VG 8.12.08).

Diskusjonen om å reise en Hamsun-statue i Grimstad som i år er kommet i gang på nytt, viser at vinklingen for jubileet er et realistisk valg.

Leserinnlegg i Grimstad Adresse-tidene:

En Hamsun-statue på nye campus i Grimstad? "Om Hamsun skal statuertes som et eksempel, tror jeg han bør stå relatert til et veikryss som en påminnelse om livets veivalg og dets konsekvenser. Han er og blir uløselig knyttet til samfunnsdebatten." Oddvar Berge, 18.09 2008

Jubileumsår i Lom med Hamsun-vin, -bok, -seminar, -teater og utstilling: "I samarbeid med vinekspertør og Hamsun-elskar, Sérgio Calabri, Italia og vinimportør Henrik Holst i Oslo, er arbeidet med å få på plass Hamsun-vin til jubileumsåret godt i gang. Lansering av vinen er planlagt til januar 2009. Det blir ein raud- og ein kvitvin i prisklasse kr. 110.- til kr. 120.- pr. flaske. Vinen blir å få kjøpt på Vinmonopolet, i alle fall i Hamsun-kommunane.

Arbeidet med en jubileumsbok er også i rute, og Hamsunlaget i Lom reknar med å kunne presentere boka rett over nyttår," meddeler leder Torunn Kjøk. Målet er at boken skal være på markedet når jubileums-

markeringene starter i Oslo i februar 2009. (Se "Ny bok" i rubrikken BØKER.)

Gudbrandsdølen Dagningen melder om et internasjonalt Hamsun-seminar i Lom, med følgende tre Hamsun-kjennere til stede: Régis Boyer fra Frankrike, Chengzhou He fra Kina og Marina Sidorova fra Russland. (06.11.08)

Det blir også teater med utgangspunkt i Markens Grøde og feministisk perspektiv. Catrine Telle håper i denne sammenhengen "å få til 200 kvinner som hogger ved på Sognefjellet."

Karl Erik Harr jobber med en utstilling under Hamsun-jubileet i Lom.

Kjell Bendiksen har ca. 20 bilder ferdig. De blir utstilt i Norsk Fjellmuseum i Lom i perioden 1. til 16. august. Deretter skal de videre til Bergen og andre steder.

Jubileumsforberedelser på

Skultbakken: Det jobbes med å reise en Hamsun-statue på Skultbakken. Vågå kommune har mottatt en søknad av Skultbakken-eier Tor Brun om 50.000 kroner til formålet. Det er ikke klart når saken realitetsbehandles. (*Gudbrandsdølen Dagningen* 22.10.2008). Statuen skal produseres av Skule Waksvik som laget et utkast til Hamsun-skulpturen allerede i 2001. Han ville forære Oslo Kommune den i forbindelse med 50-årsmarkeringen for Hamsuns død i februar 2002, men Oslo ville ikke ha den. Prislappen er på

400.000 kroner. Nå er det altså nytt engasjement for å få statuen reist.

2001: Billedhoggeren Skule Waksvik har laget en Hamsun-statue. Den vil han forevære Oslo kommune. Men kommunen sier nei takk. *Dagbladet* berettet om "Statuen som ingen vil ha" (17.12.01) og viste kunstner og verk (Foto: Lars Eivind Bones). Nå skal statuen settes opp i Skultbakken.
(<http://www.dagbladet.no/kultur/2001/12/17/301562.html>)

Det skal også utarbeides en ny reguleringsplan for hele området. Skultbakken-eier Tor Magnar Brun har søkt om å få omdisponere gården fra fritidseiendom til næringsformål. Fylkeskonservator Dagfinn Claudius og fagsjef Jørn Prestsæter viser til at Skultbakken som antakelig er Knut Hamsuns fødested, er interessant i sammenheng med næringsutvikling og kulturformidling. (*Gudbrandsdølen Dagningen*, 21.11.08) Tor Brun synes for øvrig at det er naturlig med et samarbeid mellom Lom og Vågå når det gjelder Hamsun. Den samme avisen (18.10.08) melder også at Leif Hamsun, barnebarnet til Knut Hamsun, "vil stoppe etableringen av et Hamsunbibliotek i Skultbakken."

Han er i følge samme avis oppgitt over at det nå blåses nytt liv i striden om Knut Hamsuns fødested: "For meg og min familie vil det alltid stå fast at Knut Hamsun var fra Lom og at Garostræet var fødestedet." Det er ikke alle forskere enig i. Gyldendal kommer til å nevne *Gudbrandsdalen* som fødested i fremtiden – som kompromiss.

Jubileumsår i Bardu med "Paa gjengrodde Stier": Kommunestyret i Bardu har vedtatt å bevilge 50.000 kroner til Hamsunjubileet, som skal markeres i april neste år. Midlene skal bl.a. dekke forestillingen "På gjengrodde Stier" med ensemble Oscar og Henry Høgmo, samt oppgradering av Hamsunsamlingen ved folkebiblioteket i Bardu. Det jobbes også med å få til et Hamsun-foredrag med Nils Magne Knutsen. - Hamsun oppholdt seg i Bardu på Larsen-gården i to perioder mellom 1913 og 1914 da han skrev på *Segelfoss by* og *Børn av tiden*. (*Fremover*, 21.11.2008) Forsvaret rev Larsen-gården på 1980-tallet fordi den lå inne i artillerileiren. Bardus befolkning er bedt om å komme med bilder eller notater som eksisterer etter forfatteren. Om resultatene tilsier det, er det planlagt en utstilling. (*Fremover* 21.10.2008)

Jubileumsår i Tromsø med Feberdigt-teater: Hålogaland Teater i Tromsø setter opp et samtidsdrama basert på Hamsuns

Feberdigte. Stykket *Hamsuns Feber* blir en forestilling helt utenom det vanlige, ifølge teatersjef Iren Reppen. Det har premiere den 7. mai 2009 på Scene Vest.

Frydenlund i Aurdal

Jubileumsår skal gi Aurdal Hamsun-statue: Det jobbes med å få statuen "Victoria" av Nina Sundbye til Frydenlund etter 150-års jubileet. Sundbye har laget åtte skulpturer av romanfigurene til Knut Hamsun. De skal stilles ut i Grimstad fra 18. september. "De krever all min oppmerksomhet her de står, derfor blir det godt å få dem ut av atelieret," sier Sundbye i et intervju. Knut Hamsun (1859 - 1952) skrev *Victoria* mens han bodde i Aurdal og holdt til mye på Frydenlund. "Statuen ville jo passe ypperlig," mener leder i utstillingskomiteen for Valdres kunstforening, Ida Karin Dale (*Avisa-Valdres.no*, 07.11.08).

HAMSUNSENTERET

Bodil Børset (33) er ansatt som direktør ved Hamsunsenteret. Hun er utdannet litteraturviter med erfaring fra forskningsformidling, undervisning og utstillingsprosjekter. "Jeg er svært fornøyd med at vi har funnet en så velkvalifisert kandidat til stillingen," sier fylkesråd for kultur og miljø Geir-Ketil Hansen. Også prosjektleder for Hamsunsenteret Nina Frang Høyum er glad for at Bodil Børset har takket ja til stillingen. "Hun vil ha alle forutsetninger for å bidra til å løfte Hamsunsenteret fram som et internasjonalt litterært senter, og som det fyrårnet i Nordlands kultur- og reiseliv det er planlagt som," sier Frang Høyum.

Bodil Børset

Bodil Børset har bakgrunn fra Institutt for nordistikk og allmenn litteraturvitenskap ved NTNU i Trondheim. I sin doktorgrad fra 2006 undersøkte hun hørespilletts betydning for den franske forfatteren Nathalie Sarrautes forfatterskap, og hvordan litterært stoff overføres fra ett

medium til ett annet. Arbeidet var tilknyttet det tverrfaglige forskningsprosjektet "Estetiske teknologier 1700-2000".

Bodil Børset har vært sentral i arbeidet med utstillingene *Etterklang* og *Signaler*, begge i regi av Kunnskapsparken Faros ved NTNU, og begge med teknologi (lyd, media) som tema. Den siste tiden har hun arbeidet med jubileumsprosjektet 2010 ved NTNU. Børset selv ser fram til å tiltre stillingen, og tror direktørjobben på Hamsunsenteret blir utfordrende, lærerik og spennende. Hun har et stort nettverk i de faglige miljøene. I det siste prosjektet har hun også jobbet med administrative oppgaver og nært opp mot politiske beslutningsprosesser. Stillingen er et åremål på seks år (www.nfk.no, 24.09.08).

Avtale om Hamsunsenteret med Salten Museum: Nordland fylkeskommune har inngått avtale med Salten Museum om drift av Hamsunsenteret. Nordland fylkeskommune skal gi et årlig driftstilskudd på 1,6 millioner kroner. Avtalen er også en forutsetning for å få statlige bevilgninger til driften. Det vurderes som urealistisk at Hamsunsenteret skal kunne drives kun ved hjelp av egeninntjening. (*Avisa Nordland*, 05.11.2008)

Blir overtatt av Salten Museum: Salten museum overtar arbeidsgiveransvaret for Hamsun-Stiftelsens eneste ansatte, Marianne Apold, fra første januar 2009. Salten Museum

skal også overta oppgaven som arrangør av Hamsundagene.

Marianne Apold, daglig leder av Hamsun-Stiftelsen, får nå Salten Museum som arbeidsgiver.

Hamsun-Stiftelsen Hamarøy skal opprettholdes som felles redskap for Hamarøy kommune og Hamsunsenteret. Stiftelsen omorganiseres med et nytt styre på tre medlemmer. Hamarøy kommune skal betale et årlig driftstilskudd på 1,1 millioner kroner til Hamsunsenteret. Det årlige tilskuddet på 250.000 kroner som Hamsun-Stiftelsen så langt har fått, går inn i denne summen.

Satte av penger for åpningsarrangementer: Nordland fylkeskommune har satt av 3 millioner kroner for jubileumsfeiringen i Nordland. 600.000 skal brukes til åpningsarrangementer ved Hamsunsenteret, og like mye på Hamsun-dager i St. Petersburg høsten 2009.

Hamsunsenteret får tilskudd: I budsjettforslaget for 2009 har regjeringen avsatt 16 millioner kroner som investeringstilskudd for

Må luftes før det åpnes: Hamsunsenteret som bygg åpnes den 4. august 2009, og kommer til å stå tomt og åpent for publikum i to måneder før arbeidet med å montere utstillingen starter. Bygget kan da oppleves som ren arkitektonisk form og som selvstendig kunstnerisk tolkning av så vel Knut Hamsuns diktning som hans person. Det er flere praktiske grunner til denne avgjørelsen, blant annet skal bygget være helt tørt og støvfritt før elektronikken kan installeres. Arkitekt Holl er svært begeistret over at bygget og rommene vil kunne fremstå som en fantastisk og åpen ramme for andre kunstneriske aktiviteter under åpningen. Utstillingsdelen skal åpnes i 2010 (*Fremover* 30.09.2008).

Ferga mellom Hamarøy og Lofoten fortsatt i drift: Nye politiske allianser i Nordland fylkesting har sikret helårlig drift av fergesambandet Skolvær-Skutvik med flere avganger per dag i sommersesongen og en daglig avgang om vinteren. I budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet, SV, Kystpartiet, Venstre og Krf er helårsdrift på fergesambandet blitt ett av punktene. "Jeg er glad for det som nå har skjedd. Vi får bedre tid på oss til å jobbe for en sak som

Skutvik-Svolvær-ferga

vi har stor tro på, nemlig at fergesambandet har stor betydning i nærings sammenheng, ikke minst når det gjelder reiseliv i hele Nordland", sier ordføreren i Hamarøy, Rolf Steffensen (nrk.no/nordland, 02.12.08).

HAMSUND

Strid om fredning rundt Hamsuns barndomshjem: Eieren av en nabo-gård til Hamsund gård har klaget på riksantikvarens fredningsvedtak som også omfatter hennes eiendom i tillegg til Hamsund gård. Miljøvern-departementet må avgjøre om vedtaket av juni 2007 opprettholdes. Riksantikvaren har imøtegått klageren på alle punkter. "Klagers eiendom ligger midt i den aller viktigste sektoren av utsikten fra Hamsund gård. (...) [Områdefredningen] er nødvendig for å sikre opplevelsen av Hamsund gård i miljøet."

Heller aldri enn sent: Vegvesenet kvier seg å sette opp et skilt ved E6 i Ulvsvåg som forteller turister på jakt etter Hamsuns barndomshjem hvor de skal ta av. For mange skilt gjør det nemlig vanskelig for bilister i fart å klare å lese anvisningene, påstår vegvesenet. "Da er det åpenbart bedre at turistene ikke finner frem i det hele tatt," kommenterer *Avisa Nordland* (21.08.08).

LOM

Hamsuniana i Lom: Det blir truleg for knapp tid til å realisere Hamsuniana til 150-års jubileet. "Vi tek sikte på å få gjort ferdig gangstigar, steinmuren og få planta ved bautaen

og Hamsunstugu slik at det ser pent og ryddig ut til jubileet. Så få vi eventuelt legge ned grunnsteinen den 4. august 2009 og satse på å ha bygget på plass året etter. Lom kommune har gjeve eit tilsagn på kr. 1 000 000.- til prosjektet, og sist veke fekk vi kr. 500 000.- frå Norsk Kulturarv og kr. 50 000.- frå *forlag 1*. Vi reknar med å ha resten på plass i løpet av eit halvtårs tid. Knut Hamsun-laget i Lom er svært glade og takksame for alle hjelp så langt. Vi ynskjer at folk i grenda skal bli informerte og komer med sine synspunkt og innspel til kva Hamsuniana kan bli for Garmo," meddeler Torunn Kjøk, leder av Hamsunlaget i Lom.

DEN VANSKELIGE ARVEN

"Det har alltid vært uro rundt Hamsun og det politiske synet. Men jeg ser ingen motsetning mellom det og hans store forfatterskap. Uroen han representerer, er i seg selv en interessant diskusjon."

*Vigdis Moe Skarstein,
nasjonalbibliotekar, under en
pressekonferanse i Oslo den 9.10.08*

Tok opp komplisert litteraturarv: I seminaret «Den kompliserte arven» (8. desember 2008) ble det diskusjon om forholdet mellom kunst og biografi med blick på Knut Hamsuns og komponisten Geir Tveitts verker. Tveitt var med i kretsen rundt det nasjonalsosialistiske tidsskriftet

Ragnarok på midten av 30-tallet, mens Hamsun som kjent hadde stor sympati for nazi-Tyskland. Seminar-ets arrangører var *Hamsun 2009, Hauge-Tveitt jubileet*, Holocaust-senteret og Litteraturhuset. I forkant av seminaret skrev *Morgenbladet* at Litteraturhuset skulle "ta opp hvorvidt kunstnerne var lynavledere for resten av befolkningen" (5.12.08). Ifølge *Aftenposten Morgen* (9.12.08) ga seminaret rom for både tvil, ubehag og uenighet.

Flere av debattantene mente at diskusjonen om forholdet mellom liv og diktning bør fortsettes og prege det kommende Hamsun-jubileet.

Hamsun vil aldri få status som nasjonalt ikon, framhevet litteraturprofessor Atle Kittang, under gårsdagens Hamsun/Tveitt-debatt på Litteraturhuset.

Professor Atle Kittang sa i sin innledning at "Hamsun etterlot seg en dobbelt arv, som forvirrer og forstyrrer hans publikum. Det er fordi han var en stor kunstner vi jubilerer neste år, men det er også fordi han var en stor kunstner at nazisten Hamsun ikke gir oss fred. Det ville være tanketomt å ikke fokusere på dette forholdet. (...) Lite er mer dokumentert innenfor det

norske kulturlivet enn Hamsuns nazisme. (...) Knut Hamsun vil aldri få status som ukontroversielt, nasjonalt ikon. Nordmenns forhold til Hamsun handler om en permanent sikkakkbevegelse mellom motstridende følelser.”

Forlegger Anders Heger sa at ”ubehaget ved å forholde seg til Hamsun sier først og fremst noe om oss, ikke om Hamsun.” Han kritiserte de som prøver å feie ubehaget under teppet.

Christian Schlüter, psykolog og leder av Hamsun-Selskapets avdeling i Oslo, bidro med en faglig analyse av psykologiske prosesser som synes å ligge bak diskusjonen om en Hamsun-plass eller -gate. ”Når det diskuteres ligger over 50 år tilbake i tid, men følelsene er like hete, som om det var i går hendelsene skjedde, tyder det på at det ligger noe under som har unndratt seg en psykologisk bearbeidelse,” sa Schlüter. ”En opphetet debatt er et symptom som sier noe om noe, og handler ikke lenger om Hamsun, men om oss selv, om nasjonens ”personlighet”, dens arv, sår og selvfølelse, de mer primitive menneskelige følelsene, dens forsøk på bearbeidelse og reparasjon, eller mangel på sådan. Hamsun har, gjennom sin kunst og person, gitt kulturen en arv som har i seg muligheten for å bli mer kjent med oss selv.”

Hamsun i distriktspolitisk bunad: Jørgen Haugan, norsklektor ved Københavns universitet og forfatter (Hamsunbiografi *Solgudens fall* 2004) mener at det ikke er til-

strekkelig med en regional markering av Hamsuns verk knyttet til fire av hans romaner.” Det kan lett bli Hamsun i distriktspolitisk bunad,” skriver Haugan. Men ”det er all mulig grunn til å markere Hamsuns jubileum. Han er et stort og utfordrende anliggende for nasjonen,” mener Haugan, og gjentar i en artikkel i Aftenposten (09.12.08) sin argumentasjon fra *Solgudens fall* om at man i Norge åpenbart ikke kan ”forstå at den elskede dikter og nobelprisvinner kunne gå hen og bli nazist. I Norge er kunstnere nemlig, nærmest pr. definisjon, ikke onde. Onde kunstnere kan til nød finnes nede i EU, i Frankrike med Celine eller i Tyskland med Gottfried Benn, eller i USA med Ezra Pound, alle tre store kunstnere og nazister. Men ikke i Norge, som stadig hviler i nasjonalromantikken forståelse av kunstnere som nasjonens samvittighet, Bjørnsonsyndromet.”

Med boken *Paa gjengrodde Stier* ”lyktes det Hamsun å legge premissene for ettertidens (mis)forståelse av hans rolle under krigen,” mener Haugan. ”Det norske Hamsun-problem er altså ikke Hamsuns, men lesernes. Hva de ikke kan forstå, er at det av dårlig moral kan komme den skjønneste kunst! For det strider mot noe grunnleggende i den norske litterære institusjon.”

Sterk jubileumskritikk fra Sveits: Under tittelen ”Skål for en drittsekk. I Norge forsvinner motforestillingerne mot Hamsun-tilbedelsen” kommenterer den sveitsiske litteraturforskeren Aldo Keel i *Neue Züricher Zeitung* (26.11.2008) den planlagte

norske Hamsun-feiringen. Han tar utgangspunkt i en ytring av Helge Winsvold (Ap), nestleder i byutviklingskomiteen i Gamle Oslo, i Aftenposten (26.09.2008): "Plassen (mellom den nye operaens bygninger) bør få navn etter Knut Hamsun," sa Winsvold. "Det vil bli et yrende folkeliv her, og butikker og kafeer rundt kan velge i navn fra Hamsuns verker. (...) Hamsun er den forfatteren som har gitt meg de sterkeste leseopplevelsene helt fra ungdommen av. Han var uten tvil en drittsekk, men det er jo på grunn av storheten i forfatterskapet hans vi ønsker navnet." (Winsvold beklager uttrykket i et leserinnlegg til *Aftenposten Aften* den 03.10.08: "Det blir for upresist. Hamsun var en vanskelig person for svært mange av de mennesker som hadde med ham å gjøre.")

Tradisjonelle ideologiske posisjoner i Norge er i ferd med å omrokkes, skriver Keel. "Frem til august 2008 krevde en lokalpolitiker fra høyresiden at tårnbyggingen (i.e. Hamsun-

"*Neue Zürcher Zeitung*" observerer at nordmenneskes motforestillinger mot å feire Hamsun har minsket betydelige. Bilde: Avisens Internettside www.nzz.no

senteret, red.) skulle stoppes, fordi han anså det som pengesløsning i et utkantområde, samtidig som Oslo-lokalpolitikere fra venstresiden kjemper for en Hamsunsplass." Mens Steven Holls utkast til Hamsun-bygget vant en prestisjefull pris i New York, snakket "sinte lokalpatrioter fra Hamarøy om en forhånelse av den store dikteren," skriver Keel. Men han slår fornøyd fast at man ikke kommer til å finne det på Hamsunsenteret som han omtaler som *Devotionalien* (gjensstander som brukes i gudstjeneste): "Nobelpris-medaljen hadde jo Hamsun likevel gitt til Goebbels."

Keel observerer også at den Norske Sentralbanken skal prege et jubileumsmynt, at posten utgir to frimerker med Hamsun-motiver og at det skal produseres en Hamsun-vin av en italiensk vin-exportør som det statlige (!) Vinmonopolet kommer til å selge og som skal sørge for "feststemning". Også det at Hamsunkommunene allerede for tre år siden hadde Hamsundager i Milano med et seminar om Hamsun-turismens muligheter, synes Keel er en merkelig sak. Hamsun hatet jo turismen, sier han, og ytret seg mer enn tydelig om dens fryktede konsekvenser, spesielt når det gjaldt besøkende fra Sveits!

TIDLIGERE ARRANGEMENT

Litteraturseminar 2008 på Hamarøy ble en suksess: Det ble solgt forholdsvis færre fulle seminarpakker enn vanlig, men langt flere

Trakk publikum: Foreleserne under Hamsundagene 2008 på Hamarøy

enkelt-billetter enn ventet. Positive tilbakemeldinger viser at den nye vrien med bruk av foredragsholdere hentet fra miljøer utenfor det litteraturvitenskapelige miljøet, var positiv. Også Foredragsholderne var fornøyde. Gerd Liv Valla, som ble intervjuet på seminaret om å ha makt og å miste makt, omtalte seminaret som "utrolig kunnskapsrikt og flott".

Underskudd på årets Hamsundager: Rolf Steffensen, ordfører i Hamarøy og leder av Hamsun-Stiftelsen, anslår at årets festival får et underskudd på rundt 200.000 kroner. "Det skyldes ikke bare at resultatet av Hamsun-dagene ble dårligere enn forventet, men også at rammen for Stiftelsen helt siden oppstarten har vært svært marginale og at vi har endelig betalt ut noen gamle lønnsfordringer, sier Steffensen.

Rundt 10.000 deltakere: Marianne Apold, daglig leder for Hamsun-Stiftelsen, anslår at de ulike arrangementene på årets Hamsundager i Hamarøy ble sett av rundt 10.000 personer. Markedsdagene på Tranøy, Skutvik og Oppeid var spesielt godt besøkt. Åge Aleksandersen og Sambandet trakk 800 tilhørere, og Hamarøy teaterlag trakk imponerende 700 på sine fire forestillinger. Det ble også stort engasjement rundt de daglige forestillingene av festivalfortelleren Maja Zakariasen.

GRIMSTAD
dikternes by

Fornøyd med Ibsen- og Hamsundagene 2008 i Grimstad: Årets "dager" ble avviklet i tiden 6.- 10. august med en rekke arrangementer som satte fokus på de to dikterne. Den mest eksotiske programposten, som var ny i år, var sykkelturen "På to hjul med Ibsen og Hamsun"! En to-timers tur i rolig tempo tok deltagerne rundt i byen og omegnen hvor man kan fastslå at de to dikterne har vært –og beskrevet. Det er selvsagt Hamsuns rusleturer i "Paa gjengrodde Stier" som er lettest å kjenne igjen. Men før det hadde publikum anledning til å se to forskjellige teaterforestillinger om Ib-

Ola Veigaard, leder av Hamsun-Selskapet avd. Grimstad, var fornøyd med årets Ibsen- og Hamsundager.

sen. Den svenske skuespilleren Samuel Frøler ("Skjærgårdsdoktoren") leste Strindbergs rasende angrep på Ibsen som står i innledningen til novellesamlingen "Giftas" (merkelig nok ikke oversatt til norsk), mens Joen Bille leste et Hamsun-foredrag fra 1893 som ikke er utgitt tidligere. Lars Frode Larsen innledet og fortalte om bakgrunnen for Hamsuns angrep på sin litterære yndlingsmotstander, Ibsen.

Maria Gieses film "Hunger" ble også vist, - den vakte adskillig oppmerksomhet med den moderne "Sult"-skikkelsen som vandrer omkring i gatene i Los Angeles.

Det må absolutt sies å være motsetninger i fremføringen av "Terje Vigen i rock, beat og blues" med stavangerbandet Tidemanns blue, - og Kjersti Holmens betagende fremføring av Terje Vigen ute på Hesnesøy. På denne måten prøver programskaperne å vise at forskjellige ytringsformer kan treffe publikum med vidt forskjellig smak og preferanser.

En spennende og - for mange nyttig - programpost var vurderinger av førsteutgaver av Ibsen og Hamsun ved Cato Schiøtz og Bjørn Ringstrøm. Den lykkeligste publikum'eren var han som kom med en førsteutgave av "Sult" og fikk den øyeblikkelig verdsatt til 25 000 kroner.

Det var skuespilleren og regissøren Bentein Baardson som ble tildelt årets Ibsen- og Hamsun-pris på kr. 50 000,-. Sparebanken Sør og Agder Energi står bak denne æresbevisningen, som Baardson fikk for sin mangeårige innsats for både Ibsen og Hamsun på film og på scene.

Skuespiller og regissør Bentein Baardson fikk Ibsen- og Hamsun-prisen på 50 000 kroner i byen hvor han vokste opp. "De to inspirerte meg", sier prisvinneren, her fotografert ved overrekkelsen fredag 8. august 2008. Foto: Karin Engh, Grimstad Adressetidende.

Men da han takket for prisen ga han uttrykk for tvil om byen og fylket ser hvilken enorm verdi Ibsen- og Hamsundagene har, og om de føler

forpliktelse til å støtte konseptet mer enn de gjør. Det gir Grimstad en identitet og en seriøsitet fordi programmene holder et høyt kunstnerisk, kvalitetsmessig og profesjonelt nivå.

I 2009 arrangeres dagene i tiden 14.-16. august, og da er det naturlig at Hamsun er sterkere i fokus (*Text: Ola Veigaard, Grimstad*).

Hamsunlaget i Lom blir del av Hamsun-Selskapet: Det ble vedtatt under årsmøtet den 6. august i Hamarøyhallen at Hamsunlaget skal bli del av det nasjonale Hamsun-Selskapet. Torunn Kjøk, leder av Hamsunlaget, mener det er nødvendig med deltakelse i et større litterære nettverk og at dette vil komme Hamsunlaget til gode. Mens de formelle implikasjoner for samarbeidet avklares, deltar Torunn Kjøk som observatør for Lom i styremøtene. Styreleder ønsket Hamsunlaget velkommen på vegne av Hamsun-Selskapet Hamarøy og de to lokalavdelingene i Grimstad og Oslo.

BØKER

Kolloen skriver bind tre: Ingar Sletten Kolloen skriver bind tre i biografien om Hamsun (bind 1: *Svermeren*, bind 2: *Erobreren*). Den skal få tittelen *Gjenferdet* og omhandle tiden fra 1952, da Hamsun døde, og frem til i dag. "Som politisk menneske har Hamsun hjemsøkt tre generasjoner mennesker. Han herjer med oss, og vi herjer med ham. Jeg tror det blir en spennende bok," kommenterer Kolloen.

Hamarøy-foredragene fra 2008 kommer snart ut som bok: Boken med foredragene fra årets litteraturseminar er på vei til trykkeriet og vil muligens kunne bli sendt til medlemmene allerede før jul.

Hamsun-Selskapets skriftserie fortsetter: Foredragene fra litteraturseminaret 2008 på Hamarøy offentliggjøres snart. Boken blir gratis sendt ut til medlemmene.

Ny bok om Knut Hamsuns stier i Bjørnsons og Undsets rike: Norges tre Nobel-pristakere i litteratur har alle en sterk tilknytning til Oppland. Bjørnstjerne Bjørnson fikk sitt Aulestad i Gausdal, og Sigrid Undset bodde mye av sitt voksne liv på Bjerkebekk i Lillehammer. Knut Hamsun har etterlatt seg flere interessante spor lokalt.

Et forfatterteam med tilknytning til Hamsunlaget i Lom har nå valgt å komme ut med en bok på forlagl. Torstein K. Garmo kommer med nye og interessante opplysninger om familien i Garmo, Jul Haganæs tar for seg de mange oppholdene i Valdres, mens Astrid Sæther ser på